

La remodelació per a la construcció de la vila olímpica ha estat feta sobre els antics terrenys on foren abocats els residus industrials del Poble Nou

GESTIÓ DEL MEDI I ORGANITZACIÓ DEL TERRITORI. CONTROL I TRACTAMENT DELS RESIDUS INDUSTRIALS A CATALUNYA

La producció i el tractament d'elevades quantitats de residus industrials tòxics i perillosos (RI)¹ ha esdevingut actualment un dels problemes més importants als quals ha de donar resposta la societat occidental. No sembla, però, que en un futur proper es puguin aplicar solucions que resolguin de manera radical els impactes socials i ecològics que comporta la producció cada cop més gran de determinats subproductes industrials.

Hi ha diverses causes que entrebanquen la solució del problema. Una està relacionada amb les mancances tecnològiques de la infraestructura amb la qual s'intenta enfrontar els problemes derivats de la contaminació industrial², encara que, en general i segons el nostre parer, hi ha d'altres factors, probablement més importants, derivats de la ideologia que associa la industrialització amb el creixement del benestar.

Plantegem l'article en aquests termes perquè pensem que no és possible explicar les mancances i conflictes que comporten les propostes habituals de l'administració si no es situa el problema dins del context social i econòmic del qual forma part. Així doncs, pensem que és difícil d'entendre el conflicte que s'ha produït recentment a Catalunya amb motiu de l'aprovació d'un Pla Director per a la Gestió dels Residus Industrials de Catalunya (PDGRIC)³ sense tenir en

compte les característiques de les estructures polítiques, territorials i econòmiques, amb les quals té una relació molt específica.

En el context global d'aquesta problemàtica, que afecta també d'altres països europeus, l'estudi del Pla i, en general, de tota la política catalana en matèria de tractament de RI, palesa els condicionants que orienten les intervencions de l'administració quan aborda unes relacions que, com les que s'estableixen entre la naturalesa i els processos productius, són fonamentals des de l'òptica social.

Sense entrar en qüestions de detall, exposarem a continuació alguns dels paral·lelismes que s'estableixen entre el sistema industrial català i les propostes específiques d'intervenció del Pla. Amb aquesta finalitat, presentarem, en primer lloc, quatre aspectes del sistema industrial el paper dels quals en tant que elements configuradors de les propostes de l'administració és indiscutible. Són els següents: a) les tendències a minimitzar les despeses en aquelles fases de la producció que deixen quantitats elevades de residus; b) la proliferació i el creixement, sobretot a partir dels anys seixanta, d'indústries altament agressives per al medi; c) la composició i les característiques específiques de les empreses orientades al tractament d'aquests residus; d) el model de localització industrial. En segon lloc, exposarem les principals directrius i actuacions

del text del Pla aprovat provisionalment, i en aquest sentit destacarem la insistència i el detall amb què són tractats els temes referents a la construcció i la localització d'una potent infraestructura d'instal·lacions amb les quals es preveu la resolució del problema dels RI. Constatem així que la funció que han de tenir aquestes instal·lacions es pot desglossar segons un triple nivell d'objectius: el primer, facilitar la implantació a Catalunya d'una sèrie d'empreses especialitzades en el tractament de RI; el segon, resoldre de la manera que sigui més rendible per a les empreses el tractament dels seus residus, i el tercer, afavorir l'expansió pel territori català d'un conjunt d'empreses que, a causa dels seus processos de producció altament contaminants, en l'actualitat es veuen sotmeses a una dinàmica de relocalització que les allunya dels centres urbans.

Processos industrials i gestió dels RI

Estimacions recents indiquen que la producció anual de RI pel que fa a la categoria que comentem, assoliria una xifra propera a 1 680 000 tones⁴, les quals, en gran part, són vessades clandestinament a l'atmosfera, el sòl o l'aigua.

És comprensible, per tant, que l'administració catalana tingui interès a resoldre els problemes derivats d'aquesta mena de pràctiques, encara que no sembla clar,

Notes:

1. Considerem sota aquestes sigles el conjunt de subproductes industrials que ha estat definit per la Comunitat Econòmica Europea com "residus industrials tòxics i perillosos", definició que comprèn un total de vint-i-set substàncies i els seus compostos. Vegeu l'Annex de la Directriu del Consell de la Comunitat Econòmica Europea 7/319 de 10 de març de 1978.
2. Vegeu al respecte un assaig de plantejament

geogràfic del tema: Alió, M. À. i Bru, J.: "Localización y control de los residuos sólidos industriales", a *Estudios Territoriales*, núm. 28, pàgs. 143-161. Madrid, 1988.

També els geògrafs T. Gattrell i A. Lovett han tractat especialment aquest tema. D'entre els seus treballs destacarem sobretot "The Geography of Hazardous Waste Disposal in England and Wales", a *Area*, núm. 18, 4, pàgs. 275-283. London, 1986. I "The Geography of Spina

Bifida in England and Wales", a *Transactions of Institute of British Geographers*, pàgs. 288-302. London, 1988.

3. Aprovat pel Consell Executiu de la Generalitat el 6 de febrer de 1990, fou objecte de dures crítiques i contestació popular. Per aquest motiu ha estat sotmès a una fase de revisió el final de la qual apunta cap a una modificació i ampliació de la normativa jurídica vigent.

sobretot pel que fa a la població afectada, que les intervencions hagin de basar-se en la construcció d'una potent infraestructura d'instal·lacions⁴.

No obstant, el tractament dels RI sempre s'ha resolt dins el context de criteris considerats com a òptims des del punt de vista del capital. Pensem, per tant, que l'estudi del comportament de les empreses en aquest camp ha de contemplar un conjunt d'hipòtesis que facin possible sistematitzar les característiques de les estructures industrials que es troben més directament relacionades amb la producció dels RI i els seus efectes en el medi i la població. Per aquest motiu, a continuació intentarem sistematitzar quatre fenòmens industrials que, en la nostra opinió, tenen un paper molt rellevant ja que expliquen tant les pràctiques de les empreses com les respostes que han estat donades per l'administració.

Reducció de pressupostos i tractament dels RI

La lògica empresarial de l'obtenció del capital és la variable explicativa bàsica a partir de la qual pot anar desenvolupant-se l'estudi dels mecanismes per mitjà dels quals les diverses formes de contaminació industrial provoquen les diferents modalitats d'impacte social i ambiental. D'acord amb aquesta lògica, es comprèn que sigui una pràctica habitual per part de les empreses reduir en tot el possible els pressupostos relacionats amb la manipulació dels subproductes resultants de les diferents fases de la producció. En general, hi ha dues maneres de minimitzar les despeses: una es posa en pràctica durant els processos pròpiament de producció, i consisteix en la utilització de tècniques i primeres matèries que deixen gran quantitat de residus, i l'altra es produeix quan els residus són traslladats a l'exterior de les instal·lacions. El PDGRIC i, en general, totes les iniciatives de construcció d'instal·lacions de tractament de residus per part de l'administració afecten aquesta segona categoria de comportaments i, com que es nodreixen dels

pressupostos públics, perfeccionen, de fet, els mecanismes que fan servir habitualment les empreses per tal d'apropiar-se de les plusvàlues del medi⁵.

Durant les dues últimes dècades, a Catalunya la intervenció sobre aquests fets només ha suposat un augment relatiu del control de les emissions contaminants en l'aire i l'aigua, i això ha forçat les indústries, sobretot les establertes en sòl urbà, a cercar nous mecanismes per tal de desfer-se dels RI.

Per aquest motiu, actualment són moltes les empreses que transporten els seus residus cap a zones llunyanes de les seves instal·lacions, allà on el control s'ha desenvolupat escassament. Aquesta situació ha provocat que el cost del transport dels RI comenci a ésser una variable molt important en la configuració de les estratègies que preparen les empreses per tal de reduir les despeses. I això per dues raons: la primera perquè, en el cas que els abocaments es facin de manera clandestina, la distància que cal recórrer afecta els preus que cobren els transportistes pel trasllat fins els llocs que, al seu parer, siguin idonis, i la segona perquè si es posen en servei plantes de tractament, els empresaris també hauran de preveure el cost del transport dels RI fins aquestes instal·lacions.

Ara per ara, i en relació amb les estratègies dels transportistes i la minimització de les despeses de transport, es configura un model específic d'ubicació de punts contaminats. Així, dins les pautes de l'organització espacial catalana, hem comprovat que la distribució de les zones amb sòl contaminat sembla estar condicionada per tres variables bàsiques:

- a) la distància des de les aglomeracions industrials, que estableix els límits màxims dels recorreguts a partir del lloc de producció entre 40 i 60 km;
 - b) la xarxa de carreteres; i,
 - c) el grau d'urbanització i control de les zones susceptibles de veure's afectades per l'abocament clandestí dels residus.
- Ara bé, suposant que les instal·lacions previstes en el PDGRIC i una més gran

eficàcia dels instruments de control eliminessin aquestes pràctiques clandestines, el cost del transport continuaria essent un factor important, ja que aleshores actuaria condicionant el lloc on se situarien aquestes instal·lacions. Respecte d'aquesta qüestió, cal tenir en compte que la Llei Marc que regula la gestió dels RI no considera factible situar les plantes de tractament més enllà dels 80-100 km dels llocs de producció, ja que "aquestes distàncies són ... les que fan viable econòmicament el tractament centralitzat dels residus"⁶.

Estructura industrial i producció de RI

La relació entre l'estructura industrial i la configuració de la problemàtica medioambiental a Catalunya és un tema important, ja que permet aprofundir en els diferents graus i tipus de responsabilitats empresarials. En concret, el volum més gran o més petit de producció de RI es pot atribuir a dos tipus bàsics de diferències que es poden establir dins el conjunt de la indústria: la primera té a veure amb els diferents graus de desenvolupament tecnològic, i la segona té relació amb els diversos sectors de producció.

Pel que fa a aquest segon aspecte, interessa destacar particularment dues qüestions: una, és el fet que alguns sectors amb implantació territorial de llarga tradició, com el paperer, el mecànic i el metal·lúrgic, siguin grans productors de RI; l'altra, està relacionada amb el paper cada cop més important de la indústria química, que des dels anys seixanta, i sobretot actualment, en el context internacional de l'especialització econòmica, mostra un gran dinamisme i proveeix de matèries primeres derivades a totes les altres indústries.

En l'actualitat, els sectors químic, mecànic i metal·lúrgic⁷ representen poc més del 26,2% de la força laboral, però en canvi arriben a produir gairebé més de la meitat dels RI⁸. En concret, s'ha estimat que el sector mecànic i metal·lúrgic és responsable de la producció de 469 691 tones de RI anuals, destacant, en particular, les indústries mecàniques, que arriben a produir el

Notes:

4. Vegeu M. À. Alió i J. Bru, a la nota 2, i també *Proyecto RESA*, Institut Cerdà. Barcelona, 1988. Segons estimacions de la Junta de Residus. Aquesta xifra fou donada a conèixer en un principi per F. Relea el 1989, i és la que serveix de base al desenvolupament del PDGRIC. Vegeu Relea, F.: "La recerca de l'equilibri entre el pro-

grés i la natura", a *Espais*, IX-XII, pàgs. 16-21. Barcelona, 1989.

5. Hi ha gran varietat de textos i comunicats emesos pels diferents grups i municipis afectats. Com a més sistemàtic i rigorós, és interessant de conèixer el conjunt d'articles publicats a *Els Encants*, números 6, 7 i 8. Molins de Rei, 1990.

6. Vegeu M. À. Alió i J. Bru, a la nota 2.

7. Llei Marc sobre Residus Industrials, 6/1983, 7-IV, art. 11.

8. Segons la classificació convencional del CNAE del Ministeri d'Indústria.

9. Seguim aquí les estimacions recollides per l'equip que elaborà el *Proyecto RESA*. Vegeu nota 4.

Les instal·lacions culturals i esportives de Montjuïc s'aixequen, en bona part, sobre les àrees de residus que ompliren les velles pedreres de la muntanya

64,6% dels RI del sector. Pel que fa al volum de RI de la indústria química, cal remarcar que arriba a representar el 20,56% del total, essent el subsector de la química inorgànica de base i de producció de matèries primeres i plàstics el màxim productor.

El tractament dels RI com a activitat econòmica

Encara que algunes empreses altament productores de residus n'exporten una part fora del territori català i fan servir, entre d'altres, els serveis d'incineració en alta mar¹⁰, l'abocament clandestí encara és la solució més freqüent. No ha d'estranyar doncs que des de fa alguns anys augmenti la sensibilitat de la població davant de determinats problemes ambientals, ni que es realitzin una sèrie de gestions dirigides a posar en servei instal·lacions específiques de gran capacitat, les quals, de moment, semblen vinculades a iniciatives de grups empresarials ja consolidats. Les propostes d'utilització dels forns de ciment per tal d'incinerar determinats residus, així com la constitució de noves societats amb l'objectiu de gestionar instal·lacions d'aquesta mena¹¹, són un exemple que es pot adduir en aquest sentit.

No obstant, i d'acord amb el que indicàvem respecte del comportament majoritàriament clandestí de l'"eliminació" de residus, es desprèn que les característiques de les empreses que actualment treballen en aquest sector són extraordinàriament precàries. A continuació exposarem breument els principals tipus d'empresa que semblen haver-se orientat cap a aquesta especialització, així com quines semblen ésser les tendències vers les quals es podria decantar el sector després que l'administració dugui a terme els seus projectes.

Del conjunt abans esmentat, destaquem algunes empreses del sector del transport que, tot sovint en col·laboració amb indústries de la construcció¹², són les que decideixen els llocs on serà abocada una part

important dels subproductes industrials i la forma com s'hi farà el transport¹³.

D'altra banda, i encara que la seva implantació en el mercat és molt escassa, també trobem cert nombre d'empreses que treballen dintre del marc legal¹⁴. En aquest conjunt es poden distingir dos subgrups industrials: el primer el formen empreses que fan servir abocadors controlats de tipus privat per a dipositar els seus RI¹⁵, i el segon, potser el que representa una novetat més gran, l'integren onze empreses especialitzades en el tractament de RI, les quals, en alguns casos, també presenten vinculacions amb empreses ja existents¹⁶.

És probable que sigui en connexió amb aquest últim grup, i dins el procés de consolidació i recomposició del capitalisme monopolista, on es puguin trobar els orígens de les pressions fetes a l'administració perquè destini una part dels seus recursos a promoure la construcció d'una infraestructura d'instal·lacions de tractament de RI que facilitaria la introducció en el mercat espanyol del nou sector de la impròpiament denominada indústria ecològica. Pensem també, en conseqüència, que l'actual estructura empresarial sobre la qual es basa el tractament clandestí dels RI haurà d'experimentar ben aviat una sèrie de canvis importants.

Localització d'àrees d'abocament i de plantes de tractament

Indicàvem abans la importància de la localització industrial en tant que factor que s'ha de relacionar amb les despeses de transport, del qual es deriven tant la distribució de les zones més afectades pels abocaments clandestins com la futura situació de les plantes de tractament del PDGRIC. A continuació descriurem les línies generals d'aquesta localització industrial.

Simplificant, es podria dir que en l'actualitat encara hi ha dos models de localització industrial. Un té un caràcter predominantment dispers, amb implantació rural, i està

condicionat per la disponibilitat de matèries primeres o la tradició del sector. L'altre, a la pràctica el dominant, s'associa a les economies d'aglomeració. És important tenir present l'existència de les dues tendències de localització, ja que si bé el PDGRIC es formula bàsicament en funció del segon model, l'abocament clandestí és encara un comportament freqüent a tots dos models.

Pel que fa a les indústries rurals, és comprensible que tinguin més facilitats d'actuació quan fan abocaments, ja que tant la menor intensitat dels instruments de control i de planificació urbana com l'escassa pressió sobre els usos i el preu del sòl donen un marge de maniobra més gran a les empreses i els agents econòmics implicats.

Molt més complexa és, en canvi, la relació que s'estableix entre les indústries d'aglomeració i les àrees perifèriques on tenen tendència a abocar els seus residus, ja que, a part d'una pressió més gran des de les diferents instàncies de control i de planejament, hi ha el fenomen de la complexa articulació d'aquestes indústries dins d'un sistema metropolità en el qual, a més del nucli barceloní, cal considerar també un gran nombre de ciutats petites i mitjanes els orígens i les estructures industrials de les quals són certament heterogenis. Es pot esmentar també la incidència d'un teixit urbà en desenvolupament i que, amb diferents morfologies, es va estenent al llarg dels corredors urbano-industrials que encara estan configurant-se.

La localització industrial a Catalunya es presenta, per tant, com un fenomen en procés de canvi que comprèn importants situacions de renovació i transformació, com les que s'esdevenen a les grans aglomeracions urbanes, i d'expansió i recent industrialització a les zones on creix el nou espai industrial. Pel que fa a aquestes noves àrees industrials, destaquem el fet que les plantes de tractament de RI siguin concebudes, des del punt de vista polític i industrial, com

Notes:

10. Seguim aquí les estimacions recollides per l'equip que elaborà el *Proyecto RESA*. Vegeu nota 4.
11. Vegeu, en general, sobre aquest tema l'article de Vives, X.: "Les fàbriques de ciment, l'eliminació de residus i l'estalvi energètic", a *Espais*, pàg. 3-6. Barcelona, 1989. També, i com a verificació de la tendència a més de donar constància de les iniciatives preses, ens remetem a: "Generalitat i Uniland, d'acord a cremar combustibles alter-

- natiu als forns de la cimitera dels Monjos", a *El Tres de Vuit*, pàg. 3. Vilafranca del Penedès, 2 de juliol de 1989.
12. Recentment, hem ultimats amb J. Bru un assaig sobre les característiques i composició dels agents que intervenen en el mercat clandestí de RI en l'aglomeració de Barcelona.
13. Seguim aquí les estimacions recollides per l'equip que elaborà el *Proyecto RESA*. Vegeu nota 4, pàgs. c-9 i c-10.

14. Segons l'estudi elaborat per RESA aquestes no arriben a tractar fins més de 300 000 Tm. Vegeu nota 9, pàgs. c-7, c-8 i c-9.
15. Entre les que mereix destacar-se el cas de l'empresa PESA a Castellolí, propietària de l'únic abocador especialitzat per a residus del crom i vinculat al grup de BAYER.
16. Segons l'estudi elaborat per RESA aquestes no arriben a tractar fins més de 300 000 Tm. Vegeu nota 9, pàgs. c-7, c-8 i c-9.

Els Nou Barris han vist transformat el seu aspecte perifèric ran dels canvis recents en les infraestructures de la ciutat, com a la plaça de Karl Marx

(Foto: Arxiv IMPUSA)

instruments difusors de la industrialització. Així, davant la percepció negativa de la població presumiblement afectada per aquests plans¹⁷, el PDGRIC insisteix en els efectes positius que podria arribar a produir la infraestructura de tractament dels RI en unes comarques on la base econòmica i la població activa depenen encara en gran mesura de la producció agrícola.

Les polítiques de gestió dels RI: el PDGRIC

Per tal de resoldre el problema del control dels RI hi ha una entitat pública, la Junta de Residus, que funciona com un organisme autònom de caràcter administratiu adscrit al Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat. La constitució de la Junta de Residus i la regulació de les seves competències es remunten al 1983, quan es va aprovar la llei que articulava l'actuació de l'administració pública catalana dins dels àmbits estatal i de la Comunitat Econòmica Europea. Des d'aleshores s'han perfilat una sèrie d'alternatives que, finalment, han estat concretes en un Pla Director, el contingut i les propostes del qual responen al context econòmic que hem apuntat fins ara.

L'exposició resumida de les principals propostes del PDGRIC i de les seves implicacions territorials permetrà de valorar més bé el pes dels factors econòmics i la filosofia política dominant, en tant que elements condicionants del Pla.

Així, cal destacar, primer de tot, que aquest Pla ha d'ésser el marc a partir del qual es dotarà Catalunya d'una infraestructura d'instal·lacions que garanteixi a les empreses un tractament rendible dels RI. Amb aquest objectiu preveu la construcció de fins a onze abocadors industrials, cinc incineradores i tres plantes de tractament físico-químic, les quals es distribuïrien pel territori atenent les variables de localització de les indústries i de les despeses de transport que estarien disposades a pagar les empreses. D'aquest conjunt d'instal·lacions, es preveu la construcció immediata de quatre abocadors, una incineradora i dues plantes de tractament físico-químic

les quals, segons els càlculs, podrien tractar com a màxim la meitat dels RI produïts actualment.

Les localitzacions previstes per a la infraestructura també palesen la sintonia que hi ha entre el Pla i el model industrial existent. En aquest sentit, remarcarem la importància atribuïda al factor cost de transport, ja que d'ell es deriva la divisió del territori en tres àrees bàsiques de gestió, a cadascuna de les quals correspon, una incineradora o una planta físico-química i un o dos abocadors. Aquestes instal·lacions són el primer nivell de divisió regional; després ve un segon àmbit de gestió, al que s'adscriu la resta de la infraestructura, la qual, pel fet de la seva dispersió pel territori, permetria reduir els pressupostos dels transport de determinats RI. El PDGRIC centra la seva atenció en el primer nivell d'infraestructures i determina els municipis on es construiran les instal·lacions. Sense entrar en consideracions de detall, esmentarem dos aspectes d'aquestes localitzacions que són especialment significatius des de la perspectiva del model industrial.

El primer aspecte es refereix al factor cost de transport, ja esmentat, el qual repercuteix en l'adscripció de localitzacions de màxima accessibilitat per a les plantes físico-químiques i les incineradores. Com a conseqüència, aquestes instal·lacions es localitzen en municipis propers a les actuals aglomeracions industrials i tenen sempre un accés fàcil des de la xarxa d'autopistes. D'acord amb aquest criteri, els redactors del Pla preveuen que una de les plantes físico-químiques estigui a Martorell i l'altra en un petit municipi de la Selva, en el corredor industrial per on passa l'autopista Barcelona-Girona. Indiquen també la conveniència de situar la incineradora en una posició intermèdia de l'autopista Barcelona-Tarragona.

Paral·lelament a aquest criteri, el segon aspecte del qual volem fer esment es refereix al paper que els redactors del Pla atribueixen a aquestes instal·lacions, les quals són presentades com instruments propulsors de la industrialització. Trobem així que, contràriament a la percepció negativa

de la població afectada¹⁸, el Pla insisteix en els efectes positius que, sempre des de la seva perspectiva, es podrien arribar a produir en el cas de les comarques agrícoles on s'han de situar. Apuntant en aquesta direcció, semblen especialment significatius els llocs on s'han de situar els abocadors, ja que, amb l'excepció del que hi ha previst construir a l'àrea periurbana del Baix Llobregat, tots es troben en municipis agrícoles de comarques properes al sistema metropolità i on es preveuen d'ubicar, a curt termini, noves implantacions industrials.

La gestió del medi: entre el planejament territorial i la política econòmica

En el context actual del planejament s'ha de tenir present que s'estan produint tota una sèrie d'intervencions d'enorme impacte ambiental i elevada capacitat de reestructuració dels usos en l'espai.

En aquest sentit, el PDGRIC pot equiparar-se a moltes altres obres d'infraestructura actualment en curs o en projecte, com, per exemple, les relatives al Pla d'Aigües i el transvasament del riu Ebre, o també les potents intervencions en la xarxa viària, les quals posen de manifest la relació existent entre el planejament i les forces econòmiques. Al nostre parer, pensem que aquest Pla també comporta decisions respecte d'uns llocs els usos i les característiques ambientals dels quals seran modificats en funció de les necessitats d'uns agents que, després de la crisi dels anys setanta, recomponen el seu paper dins el mercat i prenen posicions en un territori que s'està integrant dins el nou espai econòmic europeu.

Les implicacions que les localitzacions d'aquesta infraestructura per al tractament dels residus industrials suposen per a l'organització territorial es poden resumir en els punts següents: a) la penetració cap a l'interior de les zones de previsible instal·lació de la indústria química d'altres indústries, en general, les quals experimenten en l'actualitat un procés de trasllat des dels grans centres europeus cap a les perifèries del sud; b) la potenciació del paper directiu i terciari de la franja costanera i de les aglomeracions metropolitanes, àrees on

Notes:

17. Vegeu M.À. Alió i J. Bru, a la nota 2.

18. Esmentem com a més rellevants el seminari sobre contaminació del sòl organitzat per l'Oficina Europea de Medi Ambient i el

Nederland Gifvriil el 1988. Vegeu *Soil contamination through industrial toxic dumps*, Bruxelles, IV/1988. Vegeu també P. Diggle, A.C. Gatrell i A.A. Lovett: *Modelling the pre-*

valence of cancer ... a new methodology for spatial epidemiology. 29th Regional Science Association European Congress. Cambridge, VIII-IX/1989.

ja comença a desenvolupar-se un acurat procés de recomposició del sector productiu; c) la disminució del sector i dels espais agrícoles, i d) la necessitat d'accelerar els terminis d'execució d'obres en la xarxa de transports, ja que l'ampliació de l'espai industrial suposarà forçosament unes necessitats més grans de mobilitat i urbanització.

Voldríem comentar, finalment, un tercer tipus de fenòmens, els quals afecten el domini social i que es troben estretament vinculats amb la predominança del model industrial ja esmentat. Aquestes consideracions d'ordre social es refereixen a situa-

cions conflictives que, de manera més o menys virulenta, palesen tant les contradiccions inherents al model actual de creixement com el seu improbable manteniment a curt termini.

Una d'aquestes situacions té l'origen en els diferents caràcters de les forces econòmiques implicades. La resposta negativa que ha provocat el Pla entre els pagesos i altres agents econòmics és un exemple que fa palesa la difícil aquiescència en aquest camp.

Aquest conflicte, de caràcter tènue i fins i tot latent, contrasta, en canvi, amb la força amb què actuen els moviments ciutadans d'oposició. Com a característica important del col·lectiu que s'oposa al PDGRIC, destacarem el fet que, a l'igual que els moviments urbans, està integrat per un conjunt heterogeni de grups que, per diversos motius i vinculats a diferents àmbits socials, persegueixen uns mateixos

objectius. Així, al costat dels components ja tradicionals del món ecologista es pot trobar també ara a Catalunya una amalgama d'entitats, corporacions i persones que s'han unit a fi de millorar les condicions ambientals en què es desenvolupa la seva vida quotidiana.

La resolució del conflicte però, implica no solament que es produeixin canvis en les directrius medioambientals sinó també que calgui modificar una bona part dels factors que configuren les actuals estructures industrials¹⁹.

Data de recepció de l'original: 12.90

Notes:

19. Aquest article es va acabar d'escriure el juliol de 1990. D'aleshores ençà, el tema del control i tractament dels residus industrials a Catalunya ha passat per diverses fases i ha sofert variacions que no es poden constatar en aquest article.

Maria Àngels Alió

*Doctora en Geografia
Departament de Geografia Humana
Universitat de Barcelona*

IDG

IDEA · DISSENY · GRÀFIQUES

Estudi de Disseny i Creació · Estudi fotogràfic · Fotocomposició · Fotomecànica · Offset · Tipografia · Serigrafia · Enquadernació · Manipulats

Lluís Millet, 69, 1er. Telèfons (93) 372 23 11 - *371 33 58 - Esplugues de Llobregat - Barcelona